

THE ROLE OF PLAY IN THE DEVELOPMENT OF SPEECH IN PRESCHOOL EDUCATION

Nilufar K. Normatova

Master's student

Pedagogical Institute of Termez State University

Termez, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: preschool education, speech, didactic games, method, development, dialogue, monologue, oral, written.

Received: 02.05.22

Accepted: 04.05.22

Published: 06.05.22

Abstract: The development and peculiarities of speech in preschool children, the course of speech processes in children and the organization of speech development through didactic games.

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYALANUVCHILARINING NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA O'YINNING AHAMIYATI

Nilufar K. Normatova

Magistratura talabasi

Termiz davlat universitetining Pedagogika instituti

Termiz, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, nutq, didaktik o'yinlar, metod, rivojlanish, dialog, monolog, og'zaki, yozma.

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda nutqning rivojlanishi va o'ziga xos xususiyatlari, bolalarda nutqiy jarayonlarning kechishi hamda didaktik o'yinlar orqali nutq o'stirish mashg'ulotlarini tashkil etish haqida so'z yuritilgan.

РОЛЬ ИГРЫ В РАЗВИТИИ РЕЧИ В ДОШКОЛЬНОМ ВОСПИТАНИИ**Нилуфар К. Норматова***Магистрант**Педагогический институт Термезского государственного университета**Термез, Узбекистан***О СТАТЬЕ**

Ключевые слова: дошкольное образование, речь, дидактические игры, метод, развитие, диалог, монолог, устный, письменный.

Аннотация: Развитие и особенности речи у дошкольников, течение речевых процессов у детей и организация развития речи через дидактические игры.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev "Zamonaviy maktabgacha ta'lim sog'lom va barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim o'rin tutadi" deya ta'kidlaydi.

Insonni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash xalqimizning azaliy orzusi bo'lib, ajdodlarimiz ma'rifat, ma'naviyat va madaniyatni qanday qilib yosh avlodga o'rgatish, ularni komillikka yetaklash yo'llari, qonun-qoidalarini muttasil izlaganlar. Xalqimizning boy madaniy merosining ko'p qismini yosh avlodning o'sib-ulg'ayishi komil inson bo'lishi haqidagi pand-nasihatlardan iborat. Bolalarni tarbiyalash barcha uchun muhimdir.

ASOSIY QISM

Maktabgacha yoshdagi bolaning hayotida o'yin yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Uning uchun o'yin-bu faoliyatning asosiy turi, bolalar hayotini tashkil etish shakli, har tomonlama rivojlanish vositasi.

O'yin orqali bolalarda sezgi, idrok, xotira, fikrlash, fantaziya kabi ruhiy jarayonlar, shuningdek, harakter hislatlari, qobiliyat turlari, temperament(mijoz) tiplari rivojlanadi. Bolalarning nutqini, muloqotini, rivojlantirishda kattalar muhim rol o'ynaydilar. Chunki bolalar hali mustaqil harakat qila olmaydi, ongi yaxshi rivojlanmagan bo'ladi. Bolaning ongini o'stirish uchun o'yinchoqlar va o'yin turlaridan ko'proq foydalanish yaxshi natija beradi.

Ilk bolalik davrida ham o'yinning ahamiyati katta. O'yin orqali bolalarda ruhiy xususiyatlar rivojlanadi. Bu davrda bolalar predmetli o'yinchoqlarni ko'proq o'ynaydilar. Ayniqsa, didaktik o'yinchoqlar bola hayotida muhim o'rin egallaydi. Bola endi bitta o'yinchoq bilan emas, balki bir nechta o'yinchoqlar bilan o'ynaydi. Bu davrda bolalar kattalar bilan muloqotda bo'lishga nisbatan ko'proq o'yinchoqlar bilan muloqotda bo'ladi.

Maktabgacha yoshidagi bolalar o'yinda kattalarning hatti-harakatlari, o'zaro munosabatlarini taqlid qilish orqali ifodalaydilar. Bu ularda muloqotni rivojlanishiga yordam beradi.

O'yin - bu bolaning atrofidagi voqelikni, uning ob'ektlari va hodisalarini faol ijodiy aks ettirish shakli, lekin bu bola ko'rgan narsani oddiy nusxalash emas. Maktabgacha tarbiyachi o'yinga

fantastika va fantaziyalarni olib keladi, shuning uchun haqiqat va fantastika o'yinda bir -biri bilan chambarchas bog'liq.

Bolani gapirishga o'rgatish - bu ertakni jonli va qiziqarli tarzda o'rgatish, uning izchil nutqini shakllantirish. O'qituvchi oldida bolalarga ko'rganlari va eshitganlari haqida izchil aytib berishga, nutqda idrok qilganlarini to'g'ri aks ettirishga o'rgatish vazifasi turibdi. Katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalarda izchil nutqning rivojlanishi ancha yuqori darajaga etadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar o'yini:

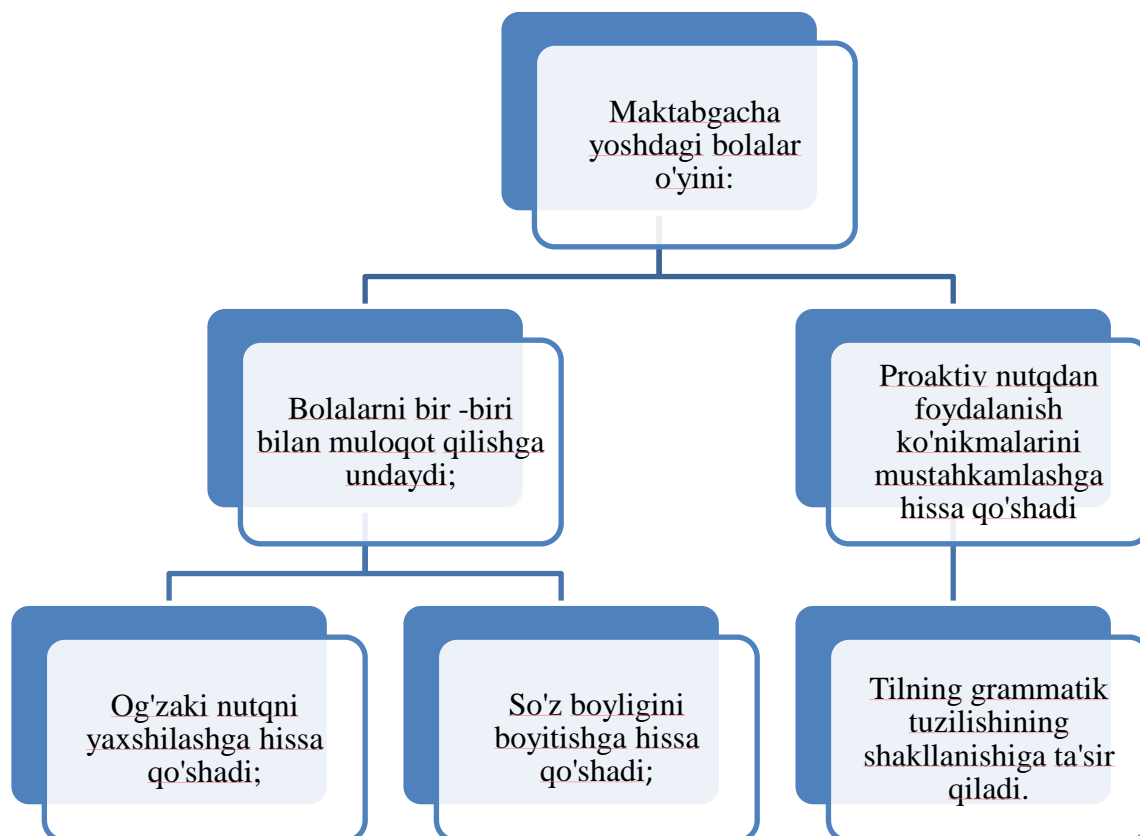
- ❖ Bolalarni bir -biri bilan muloqot qilishga undaydi;
- ❖ Proaktiv nutqdan foydalanish ko'nikmalarini mustahkamlashga hissa qo'shadi;
- ❖ Og'zaki nutqni yaxshilashga hissa qo'shadi;
- ❖ So'z boyligini boyitishga hissa qo'shadi;
- ❖ Tilning grammatik tuzilishining shakllanishiga ta'sir qiladi.

Nutqni rivojlantirish o'yinlari quyidagilarni hal qilishga qaratilgan asosiy vazifalar:

1. Lug'at tuzish, so'z va iboralarning ma'nosi ustida ishlash, nutq faoliyatining har xil turlarida lug'atni faollashtirish;

2. Og'zaki nutqning turli shakllarini shakllantirish: og'zaki, yozma, daktil;

3. bolalarning izchil nutqini rivojlantirish, birinchi navbatda og'zaki, shuningdek tavsiflovchi va hikoya qiluvchi.

O'yinlar turlarga va guruhlarga bo'linmaydi, chunki ularning har biri bir qator vazifalarni hal qiladi. Shunday qilib, xuddi shu o'yinni o'tkazishda o'qituvchi bolalarning so'z boyligini kengaytirish va faollashtirish, savollarni tushunish va ularga javob berish qobiliyatini shakllantirish vazifasini qo'yishi mumkin.

O'yin o'ynaganda, siz ba'zi narsalarni hisobga olishingiz kerak umumiy talablar va tavsiyalar:

- o'yinlarni tanlashda, ma'lum yoshdagi kar va eshitish qobiliyati cheklangan bolalar uchun nutqni rivojlantirish dasturlari talablarini, xususan, nutqni rivojlantirish bo'yicha ishlarning vazifalarini, mavzuni hisobga olish kerak. va darslarning mazmuni;

- o'yinlarni o'tkazishda nutq shakllarini tanlash (og'zaki, yozma, daktil) nutqni rivojlantirish dasturlari talablari bilan belgilanadi;

- og'zaki nutqni rivojlantirish uchun barcha o'yinlarni o'tkazishda, so'z birikmalarining tarkibi bolalarning nutqining rivojlanish darajasiga bog'liq bo'lgan iboralar tarkibiga kiritilishi kerak. Bolalar bilan muloqot qilish holatiga qarab, bu nutq materialini ko'rsatmalar, savollar, xabarlar ko'rinishida qo'llanilishi kerak;

- o'yinlarni o'tkazish jarayonida frontal ishni individual ish bilan birlashtirish kerak, ayniqsa nutqni o'zlashtirishda qiynalayotgan bolalarga nisbatan.

XULOSA

Didaktik o'yinlar bolalarning nutq faolligini yaxshilaydi. Aynan o'yin davomida maktabgacha yoshdagi bolaning tashqi dunyo bilan munosabatlar tizimi quriladi, aqliy funktsiyalar rivojlanadi, ular orasida nutq asosiy o'rinni egallaydi. Maktabgacha ta'lim ta'lim tashkilotlarida tashkil etilgan nutq o'qitishga doir o'yinlarda bola o'z fikrlari va his -tuyg'ularini erkin ifoda etib, o'yinda nutq qobiliyatini rivojlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev SH.M. "Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz". - Toshkent, O'zbekiston, 2017.

2. M. Farmagey. "Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish uchun didaktik o'yinlar". 2020-yil

3. M.F. Qurbonova, T.N. Bekpo'latova. "Bolalar og'zaki nutqini rivojlantirishda o'yin va o'yinchoqlarning o'rni". 2021-y

4. Babayeva. "Bolalar nutqini o'qitish". yangi nashri-2017

5. Nutq o'qitish nazariyasi va metodikasi". TDPU.uz 2021-y